

Ю.В.Котляр (Миколаїв)

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
"СЕЛЯНСТВО ПІВДНЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ"**

28 листопада 2003 р. в Миколаївському державному університеті ім. В.О.Сухомлинського за підтримки Миколаївської обласної адміністрації, Інституту історії України НАН України, Регіонального центру дослідження історії Нижнього Подніпров'я та Побужжя відбулася Всеукраїнська наукова конференція "Селянство Півдня України: історія й сучасність". Захід відбувся в рамках святкування 90-річчя МДУ ім. В.О.Сухомлинського. У ньому взяли участь провідні вчені з Києва, Одеси, Черкас, Кам'янця-Подільського, Херсона, Первомайська, а також фахівці з вузів: Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського, Миколаївського навчально-наукового центру Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили, Миколаївської філії Київського національного університету культури й мистецтв.

Пленарне засідання відкрив д-р екон. наук, голова Миколаївської обласної держадміністрації *О.М.Гаркуша*. Він привітав учасників наукової конфе-

ренції з початком роботи й наголосив, що ґрунтовне та об'єктивне дослідження історії селянства, розвитку рільництва на Миколаївщині дасть змогу осмислити прорахунки й помилки минулого й не дозволить робити їх у майбутньому. Із привітальним словом виступив д-р техн. наук, проф., засл. діяч науки й техніки України, ректор Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *В.Д.Будак*. Він коротко охарактеризував дев'яносторічну історію вузу, що на сьогодні є відомим навчальним, науковим, культурним, просвітницьким центром Миколаївщини та Півдня України, і в якому навчається за 15 спеціальностями та понад 30 спеціалізаціями більше ніж 7000 студентів.

Із головною доповіддю "Селянство Миколаївщини в період голодомору 1932-1933 рр." виступив д-р іст. наук, проф., засл. діяч науки й техніки України, зав. кафедри новітньої історії України Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *М.М.Шитюк*. Він указав на головні причини голодомору на Миколаївщині й охарактеризував його як трагедію українського села, справжній геноцид проти сільського населення. Історію селянства Миколаївщини з кінця XVIII до початку XIX ст. проаналізував у своїй доповіді д-р іст. наук, проф. Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили *П.М.Тригуб*.

У доповіді канд. іст. наук, доцента Миколаївського навчально-наукового центру ОНУ ім. І.І.Мечникова, докторанта *Ю.В.Котляра* було охарактеризовано напрямки та типологію селянських повстань на Півдні України в 1917-1925 рр. Зокрема виділено антибільшовицький та антиденікінський напрями боротьби, а також "голодні бунти", "жіночі повстання", "червоний бандитизм". Своєрідним продовженням попередньої доповіді став виступ канд. іст. наук, доц. Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *В.А.Пархоменка*, який дав обґрунтований аналіз селянсько-повстанського руху в добу гетьманату. Підсумки пленарного засідання підбила д-р іст. наук, проф. кафедри всесвітньої історії Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *Г.Г.Черних*.

Усі доповіді, виступи та повідомлення, що виголошувалися на конференції, були згруповані у дві секції.

Секція 1: *Роль українського селянства в господарському освоєнні й колонізації краю (кінець XVIII - XIX ст.)*. На секції розглядалися питання історії південноукраїнського селянства до поч. XX ст. Найбільшу цікавість викликали доповіді докторів іст. наук із Одеського національного університету *О.Л.Бачинської* та *І.С.Гребцової* про економічну діяльність українського населення та про участь "Одеського вісника" у висвітленні селянського питання в 1861 р.; співробітника Інституту історії України НАН України *А.В.Блануци* про контракти з земельною власністю та особливості їх укладання; канд. іст. наук, доц., декана іст. фак-ту Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *Н.В.Шевченко*, яка зробила аналіз аграрної політики самодержавства в Новоросійській губернії в контексті дискусії з селянського питання в законодавчій комісії 1767-1768 рр.; спільна доповідь співробітників Херсонського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ, д-ра іст. наук, проф. *С.Г.Водотики* та *І.Удовиченка* "Селянство Херсонщини в роки Кримської війни (1853-1856 рр.)", а також канд. іст. наук, проф., зав. кафедри спеціальних історичних дисциплін Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *І.І.Федькова* про заселення та господарське освоєння Півдня України.

Важливо, що в роботі секції розглядалися питання історико-правового (*С.Г.Ковальова*), джерелознавчого (*О.А.Уварова*), літературного (*І.С.Дружкова*, *О.Ф.Ковальова*) характеру. Значна увага приділялась обговоренню про-

блем колонізації (В.Дмитрієв, О.М.Марченко, О.З.Медалієва, В.М.Полторак), діяльності національних меншин (В.І.Гамза, Н.В.Мірошниченко), релігійного становища (Д.В.Кіосак) та розвитку сільського господарства (Л.М.Хрящевська, І.М.Мезенцева).

Секція 2: *Селянство Півдня України у ХХ ст.* На цій секції було заслухано 21 виступ та повідомлення, що охопили історію селянства Півдня України минулого століття. Слід відзначити доповіді проф. Кам'янець-Подільського державного університету *І.В.Рибак* про житлово-побутові умови колгоспників наприкінці 50-х рр. ХХ ст.; канд. іст. наук, доц., декана іст. фак-ту Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова *О.О.Сушка* про функціонування приватного підприємництва в УСРР у 20-х рр.; доц. кафедри історії слов'ян і українознавства Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова *М.А.Журби* про громадські об'єднання національних меншин Півдня України в хлібозаготівлях; кандидатів іст. наук, доцентів Миколаївського державного університету ім. В.О.Сухомлинського *В.Ф.Кондрашова* й *П.І.Соболя* про діяльність профспілки сільськогосподарських робітників Миколаївщини та репресії проти працівників сільського господарства, а також спільну доповідь канд. іст. наук, доц. Одеського юридичного інституту *В.А.Савченка* та аспіранта Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського *Л.М.Лашкевича* "Ненасильницькі форми опору селянства Півдня України за часів "розквіту" непу".

Головні проблеми, що викликали жваву дискусію на секції, були присвячені селянському повстанському рухові (*С.М.Боган, В.А.Шапорда*), розвитку національних меншин (*І. С.Миронова, М.Є.Козирева, О.В.Плясецький*), репресіям і голоду (*М.М.Шитюк, О.М.Цвілинюк, А.М.Бахтін, А.А.Погорелое, А.А.Кунін*), аграрній політиці під час німецької окупації (*О.О.Захарченко, Н.Глушенко*) та розвитку хлібного експорту України від поч. ХХ до поч. ХХІ ст. (*В.В.Степаненко, В.В.Кулаков*).

На заключному пленарному засіданні було підбито підсумки Всеукраїнської наукової конференції, прийнято рекомендації. Було відзначено як позитив видання збірки доповідей і повідомлень обсягом до 250 сторінок, яку учасники мали змогу отримати в день проведення конференції.